

FCI:N VIRALLISTEN PAIMENNUSSÄÄNTÖJEN VALMISTELUTYÖ

– työskentelyasenne sen takana, päämäärät ja tavoitteet sen edessä

Olen kirjoittanut viime vuosien aikana useampaan rotujärjestölehteen paimennuksesta, mutta aloitan tässä kertauksen vuoksi paimennuksen yleisalkeista. Pyrkimyksenäni on johdatella teitä hieman syvemmälle niihin taustoihin ja asenteeseen, joiden takia olemme aloittamassa yhteistyötä FCI:n virallisten paimennustestaus ja -koesääntöjen saamiseksi myös Suomeen.

Vuosisatoja sitten, pääsääntöisesti maatalousvaltaisessa maailmassamme, alueelliset paimenkoirat kehittyivät pikkuhiljaa nimetyiksi roduiksi ja sitä tehden puhdasrotujalostus alkoi lisätä niihin myös tiukempia standardeja ulkomuodollisten tavoitteidensa mukaan. Jos meillä alun perin oli käsissämme koirapopulaatio, jolle oli rankkojen ympäristöolosuhteiden mukaan jalostunut työhön tarkoituksenmukainen karvanlaatu, niin tänä päivänä sama rotu luuttuaa karvallaan lattioita ja toimii takunpoistovekottimien, hiustenkuivaajien, erikoisshampoiden suurkuluttajina. Yhden rotumääritelmän sisällä voi tänä päivänä olla kaksi toisistaan hyvin paljon ulkoisesti eroavaa "linjaa".

Sama kehitys näkyy monen rodun osalla nimenomaan pintaa syvemmällä, koirien rakenteessa. Kun työtä tekevän koiran tärkein ominaisuus on pitkäkestoiseen jolkutteluun kehittynyt, sopivasti kulmautunut "sudellinen" rakenne, tänä päivänä katselemme kehissä jäniksen lailla kulmautuneita koiria, jotka on saatava liikkumaan rusettikaulaisten tuomareiden edessä mopo keulien. "Kehitystä" tuskin jarruttaa enää mikään. Koiraharrastemaailmamme arvot ovat pysyvästi vääristyneet ja rotumääritelmiä luetaan kuin piru Raamattua. Toiveissa kuitenkin on, että Kennelliiton jalostuksen tavoiteohjelman kautta pääpaino alkaa pikkuhiljaa siirtyä takaisin oleellisiin seikkoihin.

Se, mitä emme kuitenkaan ole ehtineet jalostaa kokonaan ulos kovinkaan monesta työperäisestä rodustamme, on niiden saalisviettipohja - siis se maaginen ja mystinen, laaja-alainen ja monikerroksinen alue koirassamme, joka pitää sisällään niin paimennuksen kuin puhtaasti ravinnonhankinnan mekanismit (sillä koirien onneksi olemme A) joko ensisijaisesti ihastuneet niiden muihin ominaisuuksiin ja unohtaneet pilata sen tai B) tarvinneet sitä muissa harrastuksissa).

Puhuessamme paimennusominaisuuksien katoamisesta koirissamme, emme ole oikeastaan ymmärtäneet asiaa pohjamutia myöten. Olemme käsitelleet tätä ominaisuutta kuin ylimääräistä, eräänlaista jalostuksella poisotettavaa tai lisättävää liitännäisnappulaa, joka sijaitsee koiran kokonaisessa viettipohjassa ja jonka voimallisuutta eivät käytännön tasolla enää määrittelekään ainoastaan syntymälahjat vaan myös ympäristö, saatujen kokemusten määrä ja laatu. Suurinta osaa alun perin paimennukseen tarkoitetuista roduista ei enää muista syistä (joista tärkeimpänä syynä lienee koiraharrastuksen "kaupunkilaistuminen" ja kilpailuhenkistyminen ja sitä myötä uudet harrastelajit) käytetä työssä!

Kapasiteetin puutteesta rotuja syytettäessä unohdetaan se tosiasia, että lahjoja on huono vakuutella, ellei pääse niitä työssä osoittamaan. Yleensä suorituskyvyn puutteesta moititut yksilöt kärsivät paimennuksessa samasta ilmiöstä kuin muissakin lajeissa eli silkasta hinnanpääsyndroomasta: kun ohjaajalta tai omistajalta loppuu tietotaito tai koiralle esitetyt vaatimukset ovat kohtuuttomia, koira joutaa romukoppaan tai vaihtoaitioon.

Yhä useampi meistä on kuitenkin - joko kansalliset harrastelajit läpiharrastaneena tai silkasta omaa rotuaan tai työkaveriaan kohtaan tuntemastaan tiedonjanosta - alkanut pikkuhiljaa kiinnostua yhä enemmän paimenkoirien todellisesta ja syvimmästä käyttöominaisuudesta, ja sen myötä päätynyt seuraavien kysymysten äärelle:

Oppiaksemme lisää koiristamme ja siitä mikä niitä oikeastaan liikuttaa, mistä ne on rakennettu ja mitkä ominaisuudet ovat paimenkoiraan toivottuja ja kuuluvia?

Jalostaaksemme alkuperäisominaisuuksiltaan aitoja rotunsa edustajia, miten keksiä kattava ja yhteinen tapa testata ja mitata yksilöiden/rotujen paimennukseen kykenevyyttä/halukkuutta?

Miten mitata rotuja ja niiden yksilöitä vaikeivät ne eivät olisi aiemmin nähneet karjaa/lampaita?

Onko tämä edes järkevää? Onko syyttäminen jotain joka haittaa normaalielämää jatkossa?

Hyödyemmekö me saamastamme tiedosta ellemme tarvitse oikeaa tilakoira ja miten?

Hyötyvätkö koiramme?

Onko eettistä harrastaa paimennusta? Onko harrastekoira huonompi kuin tilakoira?

Mitä osa-alueita testauksessa etsitään, miten ne tulevat esiin?

Meillä on eri roduissa vaihtelevalla aktiivisuudella testattu koiria useista eri roduista. Paimennustesteistä ovat ongelmallisia, koska ne ovat toisiinsa nähden erilaisia ja testaajien ammattitaito ja asenne paimennusta kohtaan vaihtelevat. Testaajat tuodaan hyvin usein ulkomailta, rotujen alkulähteiltä ja heidän kannuksinaan on enemmän rodun kasvattajuus kuin oikea työskentely rodun eri edustajien kanssa. Testit tapahtuvat usein muutaman lampaan kanssa pyöröhäkissä ja jos koira osoittaa vauhtia ja ääntä, sen katsotaan osaavan paimentaa. Internet on näitä testivideoita täysi ja en yhtään ihmettele sitä, että eläinsuojeluväki on kauhuissaan. Niin on allekirjoittanutkin.

Usein testaajien oma, yhteen tai kahteen rotuun sopiva, näkemys paimennuksesta ja niiden valossa annetut tuomiot saavat meidät helposti mittaamaan koiriamme tietyn sapluunan kautta, jolloin rotujen arvot, ominaispiirteet jäävät huomaamatta ja arvostamatta tai tulkitaan väärin. Tämä näkyy selvästi mm. amerikkalaisen kaikkien paimentavien rotujen (AHBA) yhdistyksen jo kahtena vuotena tilallani järjestetyn paimennuskilpailun yleisön kommentoissa: kun rataa suorittaa rauhallinen, mutta hyvin voimakkaalla karismalla varustettu briardi tai katalonianpaimenkoira, liikkuen pitkällä pakoetäisyydellä (siis sopivalla laumaan nähden) ja sen ainoat (ammattilaisen kyllä) havaitsemat reaktiot ovat kulmakarvojen ja lapojen hienovaraiset liikeyhdyskannat tai pään kääntäminen. Tällaista paimentamista seurattaessa suuri osa ihmisistä toteaa, että eihän tuo ole mitään paimentamista. Sehän vain kävelee perässä. Olemme yleisen paimennusasetteen vakuuttamia siitä, että KAIKKI rodut tarvitsevat suoriutuakseen työtehtävistä huimat hakukäärät, silmäkäyttöä, maahanmenoa, ryömimistä ja tiukkaa intensiivisyyttä, jota hillitään käskyin. Samalla tavalla meillä on asenne porokoiria ja mm. temperamentiltaan vauhdikkaita unkarilaisia rotuja kohtaan: niiden kuuluu paimentaa koko ajan räkyttämällä. Näin ei kuitenkaan ole.

Paimennuksen sujuvuus on hiljaista tanssia, jossa koiralla on oma, vakuuttava roolinsa suhteessa laumaan. Tämä rooli ei ole sellainen, että se herättäisi paimennettavassa laumassa saaliseläinreaktioita, vaan kahden eläinlajin suhde perustuu molemminpuoliseen kunnioitukseen, jopa turvallisuudentunteeseen. Koira tekee työtä tarvittaessa nanosekunnissa aktivoituen, mutta välittömästi palautuen. Koiran suurin arvo on levollisuus ja rehellisyys, reilu asenne paimennettavaa eläinlajia kohtaan. Tämä asenne ansaitaan yhteistyöllä ohjaajan kanssa ja oikealla koulutuksella, jossa paimennettavat eläimet eivät ole koiraa varten, vaan koira on paimenensa oikea käsi ja se on koulutettu paimennettavia eläimiä varten. Koiran kanssa työskentelyssä suurin arvo on pitkäkestoiseen työhön pystyminen, yhtiökumppanuus, joka muuttuu vuosien myötä parhaimmillaan sanattomaksi ja vain vaivoin ulkopuolisen havaitsemiksi eleiksi, toinen toistaan täydentäen ja tulkiten.

Paimennuksessa on tärkeää tuntee paimennettavien eläinlajien käyttäytymistä normaalielämässä, sekä ilman koiraa että koiran kanssa, eri tuotanto-olosuhteissa, erilaisessa laumakoossa, tuotantovaiheessa. Harrastajalle tähän lajituntemukseen yltäminen vaatii pitkän tien kulkemista ja nöyryyttä. Ikävä kyllä törmään yhä useammin asenteeseen, jolla paimentamista ei pitäisi harrastaa lainkaan: kilpailumieli ja kunnianhimo ohittavat paimennettavien eläinten hyvinvoinnin. Eikä tämä ole vain harrastajien ongelma vaan myös tiloilla: laumakoot kasvavat ja työ kaataa viljelijät alleen, itse tuotantoeläimen rooli hämärtyy ja se perinteinen kymmenen lehmän tilalla omia eläimiä kohtaan tunnettu arvostus katoaa, kun lehmien nimet muuttuvat juokseviksi numeroiksi korvalätkissä.

Koirien viettikäyttäytymisen nyanssit ovat uskomattomia, nöyräksitekeviä. Varsinkin, kun toimintojen pohja lähtee selkäytimestä ilman, että olemme tarjonneet niille valmiita vastauksia - kuten suoritelajeihin kouluttaessamme teemme. Meidän vain on saatava näihin alueisiin yhteys ja hallintakanavat. Ei siis ihme, ettei ohjaaja ole tässä lajissa milloinkaan valmis tai kaikkietävä! Jokainen koira on yksilö, jokaisen koulutus vaatii paneutumista ja pitkää työrupeamaa. Olen kasvattanut suursnautsereita 21 vuotta, mutta vasta nyt ensimmäistä kertaa kouluttaessani risupartaa paimenkoirakseni, voin rehellisesti sanoa, että olen löytänyt tämän rodun sisimmän ensimmäistä kertaa aidoimmillaan. No, parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Alkuperäismaissa työskentelevien tilakoirien koulutustaso on poikkeuksetta meihin verrattuna hyvin vaatimaton mm. tuotanto-olosuhteiden erilaisuudesta johtuen. Silti koirat siellä selviytyvät uskomattomista työtehtävistä eleettömien ja tavallisiin ihmisiin (siis ei koiraharrastajien hienouksia ja ehdollistumisteorioita pyörittelevien ja tuntevien) kuuluvien paimentensa kanssa. Meillä puolestaan koira on esineellistetty ja inhimillistetty ja silti suuri osa parhaista ystävistämme voi villapaidoissaan ja sadehaalareissaan huonosti! Olemme viisaita ja fiksuja saamaan tottiksessa linjakkaat istumiset ja vietikkäät seuraamiset ja

silti koirien kanssa on vaikea elää normaalielämää. Miksi? Koska haluamme koirilta useimmiten tyydytystä omiin kunnianhimoihimme ja koulutusmetodeistamme suurin osa tähtää tähän maaliin. Harrastaminen on sinänsä hienoa, mutta emme kuitenkaan anna paimenkoiraroduille perusharrastusten kautta mahdollisuutta toteuttaa alkuperäisiä ominaisuuksiaan, vaan raavimme motivoinnin keinoin vain viettialueen huippuja ja pintakerroksia.

Kun puhutaan motivaatiosta, mikä oikeastaan voisi olla koiralle suurempi syy työskennellä oikein ja PITKÄKESTOISESTI kuin se, että se suorittaa tehtäviä, johon se on jalostettu? Ymmärrämme tämän metsästyskoirissa, mutta paimenkoirien suhteen monen on vaikeaa hahmottaa tätä, sillä älykkäinä ja herkkinä ne menevät vaikka takaperin puuhun ohjaajansa pyynnöstä. Ne myös ryhtyvät puuhailemaan kanssamme lajissa kuin lajissa antaakseen toimintaa omalle päälleen. Useimmat lajit kuitenkin raapivat vain pintaa. Ja yllätys yllätys, ne yksilöt jotka tuntuvat useimpiin harrastelajeihin tahmeilta ja haluttomilta ja vaikeasti "motivoitavilta", ovatkin usein ne kaikkein älykkäimmät ja itsenäisimmät paimenet!!! Aika usein törmään näihin yksilöihin, joiden ohjaajat tulevat paimentamaan kuvailen koiraansa ressuksena, junttina ja jopa vähän tyhmänä, koska se ei oikein kiinnostu mistään omistajan haluamasta lajista. Kun tällainen koira sitten saa lampaat eteensä, sen taidot hämmentävät ennakoasennetta jo ehkä vuosikausia koirastaan kantaneen omistajan kyyneliin saakka.

Tämä kaikki oli siis pohjustusta sille, miksi olemme useiden paimentavien rotujen yhdistysten/rotujärjestöjen kanssa aloittamassa yhteistyön kaikkien paimenrotujen FCI:n virallisten paimennustestaus ja -koesääntöjen tuomiseksi myös Suomeen. "Me" olemme yksityishenkilöitä, allekirjoittanut on lammas- ja vuohitilallinen ja paimenkoirien kouluttaja, jolle suorastaan henkilökohtaisena missiona on ollut jo vuosia kaikkien rotujen alkuperäisten käyttöominaisuuksien esiintuominen ja sitä kautta niiden oikeisiin töihin tiloille valikoituminen, sekä tilallisten että harrastajien kouluttaminen nimenomaan oikea-asenteiseen, laumaa kunnioittavaan työskentelyyn paimenkoiran kanssa. (Potkun tähän missioon sain vuonna nakki ja makkara kun en kelvannut nyt jo edesmenneen porokoirani kanssa koulutuksiin koska rodulla ei kuulemma ollut sitä "maagista" kapasiteettia. Vaan hyvä työkoira siitäkin kuitenkin tuli hevosille, vuohille, lampaille vaikka ohjaajana olin silloin täysi tumpelo.)

Mainitsin jo, että muutama vuosi sitten aloitin yhteistyön edellä mainitun amerikkalaisen yhdistyksen kanssa. Syy tähän oli, että todettuani kyseisen yhdistyksen pitkällä kokemuksella jakavani kanssani saman ajattelumallin ja asenteen muita rotuja ja paimennusta kohtaan. Suomessa ei vielä ollut muille soveltuvaa paimennustestaus ja -kilpailusäännöstöä Australian paimenkoirien ASCA:a lukuun ottamatta. Meillä on nyt tulossa kolmas kisavuosi ja mm. viime vuonna lähtöjä kisojen eri luokissa oli yli 200 ja hyväksytyjä tuloksia muutamaa vaille kaikki! Rotuja kisoissa on esiintynyt 23. Tuomarit ovat olleet vaikuttuneita mm. suomalaisten shelttien luonteista, yleisesti koiramateriaalin ja työskentelyasenteen varmuudesta ja rauhallisuudesta!

Viime kesänä meillä oli kunnia isännöidä ja emännöidä ranskalaisen Michel Pillardin epävirallista CANT-testausta ranskalaisille roduille. Kyseinen ammattilainen on kaiken muun lisäksi FCI:n paimennuskomitean arvostetuimpia johtohahmoja ja hänen työnsä seuraaminen, sekä pitkät keskustelut hänen kanssaan vakuuttivat että AHBA:n lisäksi kyseinen FCI:n kisamalli ovat meille juuri se mitä tarvitsemme tulevaisuudessa!

Koska olemme nimenomaan tavoitteellisen koulutuksen asialla, haluamme että koirat ja ohjaajat kehittyvät, että tulevan sääntökehyksen painopiste on oikea: koirat testataan kasvattajan edesauttamina (omistajia siihen kannustaen) mahdollisimman laajasti pentueittain, mahdollisimman lähellä alaikärajaa ja todellinen käyttöominaisuus mitataan pitkäkestoisella työllä ja kehityksellä, kisuokissa nousten. Tarpeeksi nuorena tehty testi on käytännössä kuin paimenkoiraroduille suunnattu luonnetesti, se antaa paljon tietoa paitsi nuoren koiran luonnekehiksestä ja omistajan alkumatalla olevasta suhteesta myös siitä miten kyseisen koiran kanssa kannatta edetä kotielämässä tai muissa harrasteissa vaikei koirasta olisi tarkoitus paimentavaa koira jatkossa kouluttaakaan!

Varsinkin meillä VAIN palveluskoiriksi mieltämillemme paimenille (omalle rakkaalle suursnautserilleni, rotiksille, saksanpaimenille, belgeille jne.) paimennustestaus on omistajille/kasvattajille uskomaton, silmät avaava läpivalaisu koiran puhtaimpaan viettirakenteeseen! Tilakoirien todellinen arvo mitataan kuitenkin niiden elinikäisen työuran myötä, siksi ajatus siitä, että paimennus olisi tulevaisuudessa vain "testauspaimennotteinen" ja tittelivetoinen, tuntuu vieraalta ja tähän säännöstöön täysin kuulumattomalta. Toivomme todella, että ohjaajat/kasvattajat ymmärtävät tämän. Testaus on tietoa mm. jalostuksen pohjaksi, kartoittamiseen, mutta se ei ole yksi napattava titteli pentujen myymiseksi, se on vasta alkustartti työuraan!

Säännöt sinänsä ovat siis jo valmis paketti, mikä helpottaa työtämme suuresti. Traditional Herding eli perinteinen paimennussäännöstö on ollut virallinen FCI:n useissa jäsenmaissa Euroopan alueella jo kauan. Meidän tehtävämme on "ainoastaan" (pieni optimismi sallittakoon) käydä läpi Kennelliittomme byrokratia niiden virallistamiseksi ja asettamiseksi Suomen bordercollie ja australiankelpieyhdistyksen jo hyväksyttämän kisamallin rinnakkaiseksi kisamuodoksi. Lisäksi meidän tulee kouluttaa tuomarit, jotka hallitsevat läpikotaisin tämän kisamuodon, ja jotka ennen kaikkea tuntevat rodut ja niiden työominaisuudet ja työtapavat sekä tunnistavat niiden kapasiteetin ja arvostavat niiden työtä aidosti. Tämä tehdään FCI:n virallisten tuomareiden ohjaamina; tavoitteena on laatu, ei määrä eikä hätiköinti. Pääsyä anotaan mitä todennäköisimmin Seurakoirayhdistyksen hallinnoimalta paimennustoimikunnalta, joka siis muodostetaan kaikkien mukana virallisesti olevien rotujen edustajista. Tämä toimikunta myös "rakentaa" meille yhteistyössä edellä mainitun Kennelliiton ja FCI:n oman lajikoulutuksen koetoimitsijoille ja tuomareille.

Miksi bordercollie ja kelpie ovat suljettuja tästä kisamuodosta ulos? A) Koska näillä kahdella rodulla on jo omat, viralliset sääntönsä Kennelliiton alaisena ja mm. epäviralliset Suomen paimenkoirayhdistyksessä. Kyseiset rodutahan työskentelevät poikkeuksellisesti muihin rotuihin nähden. B) Koska tämä kisasäännöstö on näiden rotujen osalta eriytetty jo Euroopan virallisissa säännöissäkkin, meidän ei ole tarkoituksenmukaista muuttella säännöstöä, mm. mikäli haluamme säilyttää FCI:n tuomarivaihdon ja kansainvälistymisen edellytykset.

Säännöissä joudumme kuitenkin puuttumaan muutamiin lausekkeisiin Suomen eläinsuojelulain vaatimusten osalta. Sääntöjen juuret ovat maatalouskulttuureissa, joissa paimennettavat laumat ovat aina olleet satoja, tuhansia eläimiä ja tämän vuoksi paineenannosta sääntöihin on kirjattu mm. osia, joissa puhutaan "tarkoituksenmukaisesta" hampaankäytöstä, huolimatta siitä, ettei sellaista kisoissa alkuperäisalueellaakaan sallita ja samoissa säännöissä hylkäysperiaatteet puremisesta ovat ehdottomat. Jos tämä sääntölauseke sallittaisiin meillä sellaisenaan, olisi harrastajavaltaisessa paimennuskilpailussa edessä tilanne, jossa kunnianhimoiset kilpailijat venyttävät käsitettä "tarkoituksenmukaisuus" ottaen riskejä eläinten hyvinvoinnin kustannuksella ja tuomareiden sallivuuden perusteella. Näin se vain on.

Suomessa toleranssi puremiseen on ymmärrettävästi nolla. Eläimiä ei purra/näykitä, ei harjoituksissa enkä kilpailuissa. Koirien on oltava niin hyvin valmistautuneita kisaluoksiinkin, että ne selviävät kovimmissa tilanteissa paineenannosta mm. äänenkäytöllä tai uhkauseleillä ja tilanne pystytään rauhoittamaan heti paineen tarpeen päätyttyä. Harhakäsitys siitä, että meillä on roduissa puremalla paimentavia paimenkoiria, on täyttä puppua. Kyse on enemmän koirien alkuperäismaiden käyttökulttuurin poikkeavuudesta, koirien kerta kaikkiaan heikommasta koulutustasosta ja niiden työskentelystä useamman koiran ryhminä esimerkiksi puolivillien, jättiläisten nautojen kanssa. Näissä ympäristöissä mopo tahtoo painetilanteissa karata käsistä ja usein koiria "ohjaamassa" ovat tilallisten rengit, jotka koostuvat matalapalkkaisista siirtotyöläis-äijänköriläistä ja pitävät menoa ja meininkiä arkityöhön kuuluvana actionina. Ei näille "ohjaajille" ole merkinnyt - eikä merkitse - liikkeuko nautaa eettisesti tai otetaanko lajityypillisuus huomioon, pääasia on, että se liikkuu ja nopeaan ja hommat tulee tehtyä. (Ja edelleen huomautan painokkaasti, että samaa villin lännen mentaliteettia on Suomessakin uskomattoman paljon!)

Näitä painetilanteita on sitten ryhdytty pitämään rotujen ominaispiirteinä. On toki rotuja, joilla hampaankäyttö tulee helposti esiin, mutta siinä onkin kouluttajalle haastetta kertoa koiralleen, että vähemmälläkin selviää työstä ja paineenannosta. Samoin matalajalkaisten rotujen valehyökkäykset nilkkoihin ovat vain isojen eläimien seassa kehittynyt, potkusta selviytymisen tapa, jota normaalitilanteissa eikä varsinkaan lampailta työskennellessä tarvita, ääni ja pönteve hampaiden naksuttelu ilmassa nenän edessä riittää vallan mainiosti. Jo pelkkä pienen koiran karisma on usein uskomaton ja toimii nautoihin kuin hiiri elefanttiin:D

Jos pelkkä pullistelu ei riitä ja koiran tyyliksi paimentaa muodostuu näykkiminen ja pureminen paineettomissa tilanteissa ohjaaja on usein itse tulkinnut tilanteen väärin ja paineistanut laumaa koiralla liikaa, jolloin eläimet alkavat puolustautua. Tai sitten on laitettu koira tapattamaan itsensä tilanteessa, jossa sitä ei pitäisi käyttää ollenkaan. (Emolehmien hormonimyrskyisimmät päivät jne.)

Ruotsin puolelta kuuluu huhuja, jonka mukaan heidän paimennuskilpailuissaan vaadittaisiin jo eläinlääkäri paikalle tekemään laumalle tarkastuksia ennen ja jälkeen ratojen. Uskon tämän olevan tulevaisuutta Suomessakin, mutta näin aloitettaessa minun henkilökohtainen mielipiteeni on, että on myös meidän kunniasiamme osoittaa, että teemme työmme eettisesti alusta saakka!

Koska paimennuksen harrastaminen on raketin lailla nousussa, on näiden sääntöjen tuominen Suomeen siis myös tarpeellista reagointia; ennakkointia ja eläinsuojelullista asennekasvatusta.

Puhuin jo aiemmin, että suurella osalla aloittavista harrastajista on ennakkokäsityksiä siitä, millaista paimentamisen pitää olla. Yleisesti ottaen ajatellaan, että kyse on harrastelajien tapaan huippuintensiivisestä niskaanläähättämisestä. Yllätys, yllätys, ei olekaan! Koiran työskentelyn tulee olla rauhallista, eläimiä stressaamatonta, leppoisaa mutta tarvittaessa vahvaa ja aktiivista otetta ylläpitävää, ehdottoman pitkäkestoista. Turhaan kärkyttämätöntä! Aika eri termejä mitä olemme paimennukseen tähän saakka mielikuvissamme liittäneet, eikö vain!

Syy näihin poikkeaviin käsityksiin on visioissa, jotka valtarotujemme (bordercollie ja kelpie ehtivät tulla Suomeen tilapuolelle ensimmäisinä ja toivat tullessaan oman paimennuskulttuurinsa, jota olemme tottuneet nyt pitämään ainoana oikeana) erilainen paimennustyyli, rytmillisesti nopea, intensiivinen, hiipivä, sykähtelevä, kiertävä, on ehtinyt luoda meihin. (Ja nämä vertaukset ko. rotuihin eivät muuten ole rasismia, itsellänikin on kaksi BC-rotuista paimenta muiden paimenteni - serra, suursnautseri, australian koolie - joukossa ja arvostan työkaverini todella korkealle, ne ovat omimmillaan tietyissä tehtävissä ja täydentävät hyvin muiden koirieni työtapoja.) Muut rodut työskentelevätkin enemmän jaloillaan kokoaikaisesti pysyen, verkkaisesti lauman takana keräten, liikkeellään laumaa koossapitäen. Tarvittaessa topakampaa otetta paineen käyttöön tulee yleensä esille liikkeen vauhdittamisella tai äänenkäytöllä (marssilaulu) ja koiran kropan asento muuttuu suoraviivaisemmin laumaan päin, ei niinkään silmää käyttäen.

Sääntöjen valmistelu etenee siis seuraavalla tavalla, kuten epävirallisessa, ensimmäisessä valmistelutyötä pohjustavassa kokouksessa, 15.01.2011 Lahdessa sovittiin:

Rotuyhdistykset tekevät virallisen päätöksen vuosikokouksissaan (joko tänä tai ensi vuonna, sen mukaan mitä ehtivät, kysehän on siitä, että jos vuosikokouskutsut ovat jo lähteneet liikkeelle, ei esityslistaan voi tehdä päätäntävaltaisia lisäyksiä, asioista voidaan kyllä keskustella kokouksessa) mukaan lähtemisestä ja valitsevat virallisen edustajansa valmistelevaan työhön. Virallinen mukaanlähtö tarkoittaa, että yhdistys on valmis valitsemaan oman paimennusedustuksensa paimennustoimikuntaan. Tämä henkilö toimii tiedottajana oman yhdistyksensä suuntaan kuin myös toimikuntaan päin ja osallistuu sääntövalmisteluun. Yhdistys varautuu, mutta ei tietenkään vielä sitoudu, jatkossa budjetoimaan kohtuullisen summan vuosittain paimennusasioihin (yhteinen tuomareiden koulutus, tuomareiden tuominen ulkomailta jne.). Rotuyhdistykset tulevat toimimaan Seurakoirayhdistyksen hallinnoimana, ne rodut jotka eivät kuulu jo ko. yhdistykseen vain liittyvät jäseneksi.

Tavoitteena on saada säännöt Kennelliiton syksyn valtuustoon mahdollisimman täydellisenä pakettina, jolloin päästään myös aloittamaan tuomari- ja koetoimitsijakoulutus yhdessä koordinoitun aikataulun ja kanavien mukaan. Ensimmäiset kilpailut järjestetään toivottavasti jo ensi kesänä. Koska kisasäännöissä kysymys on pitkäkestoista työtaitoa mittaavasta, suurella (vähintään 15 eläintä, mitä enemmän sitä parempi) laumalla suoritettavasta koemuodosta, kilpailujen järjestämisessä tulee olemaan omat haasteensa. Uskon, että laatu tulee kuitenkin olemaan määrää tärkeämpi. Ne koirakot, jotka läpäisevät esikokeen, ovat selvästi jo valmiita kisaluoksiin ja hylätyt lähdöt minimoituvat. Suuri lauma mittaa koiran ja ohjaajan yhteistyötä näissä roduissa aidoimmillaan, sillä eihän paimenkoiraa olisi edes kehitetty kolmea tai viittä lammasta varten!

Testausosio (CANT) yhdenvertaistaa testitulokset, jolloin niiden käyttö esimerkiksi kasvattajien tietopankkina yleistyy ja auttaa jalostusvalintojen suuntaamisessa käyttöominaisuuksiin ja terveeseen rakenteeseen päin.

Artikkelista tuli taas vuorisaarnan pituinen ja asiaa olisi vielä vaikka kuinka, mutta toivon, että tämä edes joltakin osin selvitti syitä, miksi FCI:n sääntöpaketti on nyt työn alla. Vapaa käänös (tiedän: jossa puhutaan välillä kansallisesta, välillä kansainvälisestä, sillä niin tehdään alkuperäisessäkin versiossa, järjestöbyrokratian ollessa hyvin toisella tavalla kerrostunut tuolla Euroopan puolella.) Järjestölliset asiat tulevat kuitenkin olemaan ko. säännöissä kansallisia muuttujiamme, joihin meidän on saatava selkeä kanta sekä Kennelliitolta että FCI:n pääkallopaikalta ennen kuin ne kirjataan kirkossa kuulutettavaan lopulliseen versioon.

Joten suokaa anteeksi mahdollinen pienimuotoinen harhailuni järjestökiemuroiden osalta kyseisessä käänöksessä ja koettakaa olla tekemättä tikusta epäolennaista asiaa. Voitaisiin sopia porukalla, että arvostellaan vasta valmista työtä (jossa meidän käytännön tasolla asian nyt liikkeelle laittamien ihmispoloisten, siis itseni, Niemisen Sarin ja Jänisniemen Marin lisäksi tulevat sitten pölkkyllä olemaan valitsemienne paimennustoimikunnan jäsenten päät). Muutenkin tämä on tarkoittanut jo henkilökohtaisesti ajateltuna usean vuoden pohjustavaa työtä ja tulee vielä vaatimaan melkoisen yhteisen voimannostuksen onnistuakseen. Juuri siksi hanke tarvitsee kaiken mahdollisen positiivisen energian voimakseen ainaisen renkaanpotkimisen sijaan.

Jatkossa yhdistysten hallitukset toimittavat paimenuksen yhteyshenkilöiden ajantasaiset tiedot suoraan Sarille tiedottamista varten. Järjestelytyö pidetään kaikin tavoin läpinäkyvänä ja siitä tiedotetaan avoimesti.

Hankkeelle tehdään omat Facebook-sivut ja niiden linkki toimitetaan yhdistykseen jaettavaksi. Pyritään siihen että tiedottaminen valmistelusta olisi mahdollisimman reaaliaikaista eikä tarvitsisi keskittyä ainoastaan järjestölehtien julkaisuajankohtiin. Jatkossa paimennustoiminta saa luonnollisesti myös omat web-sivut (kunhan ensin paimennustoimikunta on valittu ja toiminnassa).

Mikäli asiasta on lisää kysyttävää ja koska varmasti unohdin jotakin, seuraaviin henkilöihin voi ottaa yhteyttä asian laadusta ja kiireellisyydestä riippuen puhelimitse tai esim. sähköpostitse.

Joka tapauksessa toivotan kaikkien rotujen pariin omasta ja meidän järjestelyt liikkeellepotkaisseiden puolesta mahtavaa, jännittävää kevättä valmistelutyön tiimellyksessä, paimennustuulien noustessa puhaltamaan!

Sinikka Kumpusalmi-Kankkunen

Kuttukuusta

Yhteystiedot:

Sinikka Kumpusalmi-Kankkunen

(rodut, paimennettavat eläimet, kisaradat, kisajärjestelyt, yleisesti ottaen käytäntö)

Puh. 041 577 1400

kuttukuu @ luukku.com

Mari Jänisniemi

Seurakoirayhdistys, Schapendois-yhdistys

(järjestöasiat)

Puh. 044 258 3763

Sari Nieminen,

Picard, Pyreneitten paimenkoirat

(yleiset asiat, säännöt, kirjaaminen, tiedottaminen)

Puh. 044 969 8140